

Föreläsningar Arkivcentrum 2012

Onsdagen den 25 januari

Jan Mispelaere
Guldmynt eller äpple? Barn och ungdomar inför rätta på 1600- och 1700-talet

Onsdagen den 15 februari

Erik Lindblad
Stad i ljus. Om gaslykter och kandelabern på Stora torget

Onsdagen den 14 mars

Katarina Ek-Nilsson
Gustaf Ericsson, en folklivsupptecknare i 1800-talets Södermanland

Onsdagen den 18 april

Fredrik Thisner
Gentlemannaklubben på trakten: officersliv i Sverige 1720–1800

Onsdagen den 19 september

Anna Westerberg
Älvdalsmålet i dröm och verklighet

Onsdagen den 17 oktober

Håkan Liby
Dräkt och mode i arkivens källor

Onsdagen den 14 november

Kristina Neumüller
De äldre geometriska jordeböckerna – en källa till kunskap om 1600-talets namnlandskap

**Välkomna till Arkivcentrum
von Kraemers allé 19, Uppsala
Föreläsningssalen, plan 3**

Tel. 010-476 84 00

Fri entré, vi bjuder på enklare förtäring

Onsdagen den 25 januari kl. 18.30

Guldmynt eller äpple? Barn och ungdomar inför rätta på 1600- och 1700-talet

Föreläsare Jan Mispelaere

Hur behandlades barn och ungdomar som anklagades för brott i 1600- och 1700-talets domstolar? Hur såg deras straffrättsliga ansvar ut i olika typer av mål? Var det skillnad på hur flickor och pojkar dömdes?

Jan Mispelaere är forskare vid Historiska institutionen på Uppsala universitet. Han skrev sin avhandling om straffrättsligt ansvar för barn och ungdomar i Sverige och Nederländerna 1590–1800. För närvarande forskar han om obesuttna gruppers försörjning, bland annat barns och ungdomars arbete, i Sverige före år 1800.

Onsdagen den 18 april kl. 18.30

Gentlemannaklubben på trakten: officersliv i Sverige 1720–1800

Föreläsare Fredrik Thisner

Under 1600-talet etablerade sig Sverige som stormakt. Parallellt med detta blev den svenska staten en formidabel organisation för att omfördela resurser för militära ändamål. En grupp som stod i centrum för detta omfördelnings-system var officerarna. Vad hände med denna grupp efter stormaktstidens slut 1721? Hur fungerade en officerskår under 1700-talet i socialt och ekonomiskt hänseende? Varför blev samhällselitens män i hög grad just officerare? Och vad hade man att vinna på att bli officer? Föreläsningen behandlar såväl officerstillvarons ekonomiska dimensioner, såsom inkomster och utgifter, som dess sociala aspekter, exempelvis patron-klientförhållanden och giftermålsmönster.

Fredrik Thisner är lektor i militärhistoria vid Försvarshögskolan. För närvarande driver han ett forskningsprojekt vid Uppsala universitet som rör det yngre indelningsverket.

Seminarier för nordisk namnforskning

Onsdagen den 14 november kl. 18.30

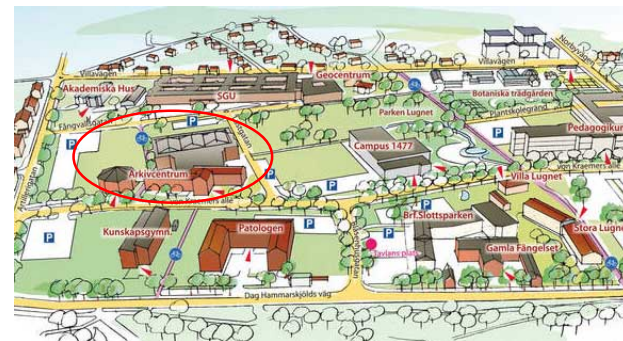
De äldre geometriska jordeböckerna – en källa till kunskap om 1600-talets namnlandskap

Föreläsare Kristina Neumüller

De äldre geometriska jordeböckerna är storskaliga kartor över byar och gårdar, från Tornedalen i norr till Öland i söder. Kartorna tillkom mellan 1630 och 1655 som ett resultat av kronans strävan efter att få ökad kontroll över landsbygdens resurser. De mycket detaljerade kartorna rymmer ett omfattande namnmaterial, med allt från namn på åkrar och ängar till namn på de som brukade marken. Namnmaterialet håller nu på att göras tillgängligt genom ett digitaliseringsprojekt vid Institutet för språk och folkminnen. I sitt föredrag presenterar Kristina Neumüller detta unika källmaterial och ger prov på hur det kan användas för olika forskningsuppgifter.

Kristina Neumüller har disputerat i nordiska språk och har därefter i sin forskning varit särskilt inriktad på 1600-talets ortnamns- och personnamnskick.

Så här hittar Du till Arkivcentrum:

Onsdagen den 17 oktober kl. 18.30

Dräkt och mode i arkivens källor

Föreläsare Håkan Liby

Vad berättar bouppteckningar, sockenstämmoprotokoll och dagböcker om modeväxlingarna och de olika plaggtyperna i böndernas garderober? Vilken information kan vi få om tillverkning, tyger och dräkttillbehör och hur kan arkivalier komplettera bevarade plagg i museisamlingar? Om detta berättar Håkan Liby, etnolog, landsantikvarie och chef för Upplandsmuseet, i sin föreläsning.

UPPSALA STADSARKIV

Onsdagen den 15 februari kl. 18.30

Stad i ljus. Om gaslyktor och kandelabern på Stora torget

Föreläsare Erik Lindblad

Arkivarie Erik Lindblad berättar om Uppsalas äldre gatubelysning och om kandelabern på Stora torget, dess vandring genom tid och rum i staden. Den första gatubelysningen i Uppsala kom till 1812 och bestod av oljelyktor. 1860 fick staden gasbelysning då gasverket togs i bruk. Lykttändare tände och släckte lamporna och ansvarade för dess skötsel. På 1880-talet förbättrades belysningen på Stora torget genom uppförandet av en gaskandelaber. I samband med att spårvägen invigdes 1906 flyttades kandelabern till Vaksala torg. Här stod den fram till 1966 då den flyttades till S:t Eriks torg. Hösten 1999 placerades kandelabern åter på sin ursprungliga plats, Stora torget.

Erik Lindblad är arkivarie och ansvarar för stadsarkivets forskarservice och program- och utställningsverksamhet. Föredraget bygger på källmaterial från framför allt gasverkets, drätselkammarens och stadsfullmäktiges arkiv.

 Institutet för språk och folkminnen

Onsdagen den 14 mars kl. 18.30

Gustaf Ericsson, en folklivsupptecknare i 1800-talets Södermanland

Föreläsare Katarina Ek-Nilsson

”...kom! – stanna! – Värka hvad du kan! – ” så beskriver Gustaf Ericsson (1820–1894) sin starka kallelse att trots uppoffringar verka som upptecknare av folkminnen och dialektord i sin hembygd på den sörmländska landsbygden. Gustaf Ericsson är en av de folkliga bygdeforskare utan vilka våra folkminnesarkiv och våra etnologiska kunskaper om folklivet under 1800-talet skulle ha varit mycket fattigare. Föreläsningen handlar om soldatsonen Gustaf Ericssons liv, hans kulturhistoriska gärning och hans kontakter med den lärda världen.

Katarina Ek-Nilsson, fil. dr i etnologi och avdelningschef för Dialekt- och folkminnesarkivet vid Institutet för språk och folkminnen.

Onsdagen den 19 september kl. 18.30

Älvdalsmålet i dröm och verklighet

Föreläsare Anna Westerberg

Några av de mest särpräglade svenska dialekterna talas i bygderna norr om sjön Siljan i Dalarna. Bland dessa dalmål intar Älvdalsmålet sedan lång tid tillbaka en särställning som forskningsobjekt för språkvetare. Somliga har fascinerats av målet så till den grad att de studerat det i syfte att själva tillägna sig det och därtill på olika sätt engagerat sig för dess fortlevnad. Några har gått ännu längre och offentligt argumenterat för att Älvdalsmålet ska erkännas som nationellt minoritetsspråk. Vilken ambitionsnivå man än väljer stöter man dock snart på en rad praktiska problem, t.ex. det faktum att det moderna Älvdalsmålet skiljer sig avsevärt från det ”klassiska”.

Anna Westerberg är docent i nordiska språk och förste forskningsarkivarie vid Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, Institutet för språk och folkminnen. I sin föreläsning belyser hon Älvdalsmålets nuvarande status från en i huvudsak sociolingvistisk utgångspunkt, där sambandet mellan språk och samhälle står i centrum.

Föreläsningar

Arkivcentrum 2012